

# TYDZIEŃ.

PETROKÓW dnia 21 listopada (3 grudnia) 1876 r.

Adres redakcyi: — Antoni Porębski — w Petrokowie przy drodze Żel. Warsz.-Wiedeńskiej w domu W. W. Krzywickich i W. Popowskiego.

Cena kwartalna:  
w Petrokowie w księgarniach L. Chodźki i S. Goldsteina kop. 35.  
w Warszawie w księgarni i kantorze pism peryjodycznych Maurycyego Orgelbranda na przeciwko statuy Kopernika — z przesyłką pocztową rs. 1 kop. 10.  
Prenumerować można nadto we wszystkich księgarniach krajowych.

„Tydzień” wychodzi w każdą niedzielę, z dodatkami w razie potrzeby we wtorek i w piątek. Pojedynczy numer kosztuje 3 kop. Cena ogłoszeń od wiersza lub za jego miejsce po kop. 5, za następne po 1, 3 i 2 kop. w miarę ilości powtórzeń.  
Ogłoszenia przyjmują się w redakcyi w księgarni L. Chodźki w Warszawie w specjalnej agencji p. M. Freundlera ul. Leszno N. 51.

|       |                                     |       |         |                           |       |                                   |       |         |                          |
|-------|-------------------------------------|-------|---------|---------------------------|-------|-----------------------------------|-------|---------|--------------------------|
| 22 P. | Zenona i Flawijana . . . . .        | WS-12 | Z. 3-46 | Dnia ubyto god. 9 m. 9.   | 26 W. | Szczepana Męczennika . . . . .    | WS-13 | Z. 3-49 | Dnia przybyło m. 1.      |
| 23 S. | Vigilia. Wiktoryi Panay . . . . .   | 8-12  | 3-47    |                           | 27 S. | Jana Ewangelisty . . . . .        | 8-13  | 3-50    |                          |
| 24 N. | 4 Adwentu. Adama i Ewy . . . . .    | 8-13  | 3-48    | Pierwsza kwadra księżycy. | 28 C. | Młodzianków . . . . .             | 8-13  | 3-51    |                          |
| 25 P. | Narodzenie Chrystusa Pana . . . . . | 8-13  | 3-48    | Długość dnia god. 7 m. 35 | 29 P. | Tomasza Kantuarijskiego . . . . . | 8-13  | 3-52    | Długość dnia g. 7 m. 39. |

Preś: — Prawa chłobodawców i służących. — Wiadomości miejscowe i z okolic. Korespondencje Tygodnia: z Wrocławia przez L. Niemojewskiego. — Ogłoszenia. — Odeśnik. Zazdrość męża — obrazek tłumaczony z angielskiego przez St. M.

## PRAWA SŁUG I CHŁOBODAWCÓW.

Stosunek i wzajemne obowiązki sług i chłobodawców, oddawna, przy zacięciu się zwyczajów patryjarchalnych, bywały powodem różnorodnych nieporozumień i zażaleń, a stąd wyrażała się konieczność ogólnych postanowień i prawomocnych przepisów. Przepisy te i ustawy, z biegiem czasu i przemianą wielu społecznych warunków, wymagały odpowiednich zmian i objaśnień, które, począwszy od postanowienia Namiestnika królestwa polskiego z dnia 24 grudnia 1823 r., przez różne oddzielne rozporządzenia władz, wprowadzane i do wiadomości ogółu podawane były. Przy zastosowaniu do naszego kraju ostatniej reformy sądowej, wykazała się między innymi i potrzeba przejrzenia przepisów orzekających stosunki służby prywatnej. Jakoż Komitet do spraw królestwa, po przejrzeniu ostatnio obowiązującej w tym względzie o sądach gminnych z 24 maja 1860 roku, postanowił za właściwe postanowić, aby odtąd pokoju i sądy gminne, przy rozpoznaniu i sądzeniu sporów pomiędzy panami a sługami, kierowali się przepisami, postanowionymi objętymi wspomnianą „Ustawą” z roku 1860 z wyjątkiem przepisów o karach cielesnych i art. 560, który nadawał panom prawo wzywania domowych środków poprawy. Decyzja Komitetu pozyskała w dniu 6 sierpnia r. b. najwyższe zatwierdzenie, i od tego czasu, jako prawomocna, powszechnie obowiązuje. Znaną z zasady, choć przez niewielu u nas praktyce, stosowaną jest rzeczą, że dokładna wiadomość praw i ustaw jakim się podlega — jest konieczną i pożyteczną nader dla każdego mieszkańców. Nietylko bowiem chroni od miłownego niekiedy naruszenia przepisów, a zam i odpowiedzialności, ale wskazuje zarazem sługom — czego od drugich wymagać możemy i w jakich mianowicie wypadkach wymiaru sprawiedliwości poszukiwać należy.

Tę myślą powodowani, podajemy czytelnikom naszym poniżej wyciąg z „Ustawy gminnej z r. 1860” ze zmianami, jakie w niej decyzja Komitetu zaprowadziła.

### najmiej usługi i o wzajemnych obowiązkach panów i sług.

#### I. Przepisy ogólne.

5. Sługa, w niniejszej ustawie, nazywa się ten, który godzi do jakiej pracy, w domu albo gospodarstwie, na pewien czas bez przerwy, a nie na dzień, Panem albo gospodarzem zowie się ten, kto przyjmuje.  
Niniejsze przepisy ściągną się do sług płci męskiej i żeńskiej, wszelkiego wyznania, tak tych co służą do posług domowych, jak i do czeladzi wiejskiej i rolnej, bez różnicy wsi od miasta.  
Przepisy niniejszego rozdziału nie będą stosowane do oficjalistów prywatnych i sług wyższej klasy, do rządców, komisarzy, sekretarzy, marszałków, murgrabiów, ekonomów, pisarzy i

innych osób płci obojg, które się podejmują usług wymagających wyższego ukształcenia.  
do sług wojskowych, objętych etatem wojskowym, do czeladzi i uczniów terminujących u kupców, rzemieślników i t. p., względem których oddzielne przepisy postanowieniami Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 31 grudnia 1816 r. i z dnia 11 stycznia 1817 r. są objęte.

#### II. Kto może godzić się do służby.

519. Do służby godzić się może ten tylko, kto ma prawo rozporządzać swoją osobą. Tu należą: pełnoletni, to jest ci, co skończyli lat dwadzieścia jeden wieku.  
ci, których rodzice lub rada familijna w młodym wieku z pod opieki wypuścili.  
520. Dzieci, zostające pod władzą rodziców, nie mogą przyjmować służby bez pozwolenia ojca, albo matki, jeżeli ojciec nie żyje; lecz i po wejściu do służby nie uwalniają się z pod władzy rodzicielskiej.  
521. Niewiasta zamężna nie może iść do służby bez pozwolenia męża.  
522. Gdyby mąż, który pozwolił żonie służyć, chciał ją napowrót wziąć do siebie, może to zrobić, lecz z upłynieniem terminu służby, i podziękowawszy w właściwym czasie za służbę w imieniu żony.  
523. Jeżeliby jednak mąż dowiedział się, że żona służy w miejscu, które ze względu na moralność jest nieprzezwrotnem, może się udać do sądu gminnego o pozwolenie, ażeby żona, nie czekając terminu, służbę taką zaraz opuściła.

#### III. O ugodzie i zadatku.

524. Sługi przyjmowani być mogą tylko do posług godziwych i prawem niezakazanych.  
Uгода zawarta przeciwko temu prawidłu, jest nieważną.  
525. Uгода o służbę może być zawarta ustnie lub na piśmie, podług woli stron.  
526. Przy ugodzie umówione będą: obowiązki jakich sługa się podejmuje, czas na jaki służbę przyjmuje i zasługi lub inne wynagrodzenia do jakich mieć będzie prawo.  
527. Sługa godzić się może na rok, kwartał lub miesiąc.  
528. Gdyby przy ugodzie nie było oznaczonego czasu służby, będzie się rozumiało, że sługa wiejski czyli rolnej ugodził się na rok, a miejski czyli domowy na kwartał.  
529. Na znak ugody sługa weźmie od pana zadatek, a przez to jest obowiązany przybyć do służby na czas, a pan obowiązany go przyjąć.  
530. Ilość zadatku zależy od ugody, lub od zwyczaju miejscowego.  
531. Zadatek potrąca się w zasługach, jeżeli się inaczej nie umówiono.  
532. Sługa ma prawo oddać, a pan obowiązany odebrać zadatek:  
jeżeli sługa zostaje na miejscu u poprzedniego pana swojego.  
jeżeli rodzice, w nagłej potrzebie, żądają go do swego gospodarstwa.  
jeżeli potrzebuje się oddać dla objęcia spadku jaki się dla niego otworzył.  
jeżeli wstępuje w związku małżeńskie i dla tego musi się przenieść do swego współmałżonka.  
jeżeli pan chce go wziąć z sobą w drogę za granicę królestwa, a sługa do tego przy ugodzie nie zgodził się.  
533. We wszystkich wyżej wymienionych przypadkach, zadatek może być oddany, nie później jak w ciągu trzech dni od daty otrzymania go.  
534. Niewiasta, któraby wzięła zadatek, a potem szła za mąż, ma prawo dać inną na swoje miejsce i zadatek oddać, choćby po terminie wyżej oznaczonym.

#### VI. O czasie, w którym się służba zaczyna.

535. Gdyby przy ugodzie nie umówiono dnia, kiedy sługa do służby stawiać się ma, rozumieć się będzie, że stawiać się powinien wedle zwyczaju miejscowego.  
536. Jeżeli co do jakiego rodzaju służby zwyczaj

nie jest ustalony, sługa obowiązany będzie stawiać się do służby w terminie prawnym.  
537. Termina prawne w służbie kwartalnej są: 2 stycznia, 2 kwietnia, 2 lipca, 2 października.  
Służba roczna prawnie zaczynać się będzie w jednym z tych terminów, stosownie do rodzaju służby.  
Służba miesięczna zaczynać się będzie pierwszego dnia miesiąca.  
538. Pan, któryby sługę przetrzymał, a przez to sługa nie mógł się stawić na czas do nowego pana, ulegnie karze, za każdy dzień przetrzymany kopiełek trzydzięci, na fundusz gminny, i wynagrodzi straty przez to zrzędzone.  
539. Jeżeliby pan, bez prawnej przyczyny, nie chciał przyjąć sługi któremu dał zadatek, utraci zadatek, i będzie obowiązany wynagrodzić sługę stratę, jakaby przez to poniósł.  
540. Gdyby sługa, wzięwszy zadatek, jedynie dla bałamuctwa nie stawił się do służby, pan może go do tego przymusić przez policję miejscową.  
541. Jeżeli sługa i na rozkaz policji nie stawił się, a pan bądź innego sługę zgodzić, albo robotnika nająć był zmuszony; obowiązany będzie sługę stratę z winy jego wynieść panu wynagrodzić, i zadatek zwrócić, a prócz tego będzie skazany na areszt do trzech dni.  
542. Gdyby sługa, przez jaki wypadek, bez własnej winy, do służby stawić się nie mógł, a pan by go potem już nie potrzebował, obowiązany będzie tylko zadatek zwrócić.  
543. Jeżeliby sługa w kilku miejscach wziął zadatek, ten pan ma do wzięcia sługi pierwsze prawo, który pierwszy dał zadatek, a inni domagać się mogą zwrotu swoich zadatków.  
544. Sługa, który od kilku panów pobrał zadatki, skazany będzie na areszt do trzech dni.

#### V. O obowiązkach sług w ciągu służby.

545. Sługa winien swojemu panu, pani, i tym wszystkim osobom, którym pan usługiwać każe: wierność, uszanowanie i posłuszeństwo.  
546. Przy wykonaniu swoich obowiązków, sługa powinien się stosować do zaprowadzonego porządku i zawsze być trzeźwym, pilnym, akuratywnym i obyczajnym.  
547. Z innymi sługami swojego pana powinien obchodzić się uczciwie i obyczajnie.  
548. Wszystkimi siłami sługa powinien strzedz pana swego od krzywdy i szkody, a starać się o jego pożytek.  
549. Sługa poświęcać winien na usługi pana cały swój czas, i wedle możliwości i sił swoich wypełniać będzie wszystkie jego rozkazy, dotyczące przyjętych przez siebie obowiązków.  
550. Choćby sobie sługa wymówił, że do innej roboty używanym nie będzie, pomimo to, winien robić go mu pan każe, jeżeliby inny sługa zachorował, albo z innego powodu nie mógł pełnić swego obowiązku.  
551. Żaden sługa nie może bez pozwolenia pana oddać się, ani dla własnego interesu, ani na zabawę, a gdy pan da pozwolenie, nie może go przetrzymać, ale na czas wrocie powinien.  
552. Jeżeli sługa zrobi panu szkodę jaką z umysłu lub z niedbalstwa, albo też przez to, że solnie postąpił przeciw wyraźnemu rozkazowi pana, albo że się podjął tego czego nie umie, winien będzie szkodę wynagrodzić.  
553. Pan mocen jest szkodę potrącić w zasługach. Jeżeli zaś sługa uważa się przez to pokrzywdzonym, wolno mu się udać do sądu gminnego.  
554. Sługa winien panu donosić o przeniewierzeniu się albo o kradzieży drugich sług. Gdyby zaś wiedząc o tem nie donosił, odpowiadać będzie za szkodę wspólnie z tymi, którzy się przeniewierzyli albo kradli.  
555. Jeżeli pan ma potrzebę zrewidować kufer, skrzynkę lub inne schowanie swego sługi, mocen jest to uczynić, ale w przytomności sędziego lub ławnika.  
556. Jeżeli sługa podmawia drugie sługi do kłótni, albo do obgadywania państwa, karany będzie jakby się sam takich przewinień dopuścił.  
557. We wszystkich przypadkach, kiedy pan ustanowi sobie zastępcę i nad sługami przełoży, słudzy





